

L'ESGLÉSIA I LA GUERRA DEL GOLF

documentació preparada per
Justícia i Pau de Barcelona
i Cristianisme i Justícia

1. Presentació
Joan Gomis
2. “La guerra és una aventura sense retorn
Joan Pau II (documents diversos)
3. “Quina solució a la crisi del Golf Pèrsic?”
Editorial de “La Civiltà Cattolica”
4. Altres veus autoritzades
Editorial de “l’Osservatore Romano”
Arquebisbe-Primat de Tarragona
5. Pregària universal per la Pau

1. PRESENTACIÓ

Quines han estat les reaccions de l'Església catòlica davant el conflicte del Golf Pèrsic? En aquestes pàgines, *Cristianisme i Justícia* i *Justícia i Pau*, apleguem algunes intervencions que, entre força d'altres, ens semblen especialment significatives i il·luminadores.

En primer lloc, una antologia de les paraules de Joan Pau II en els temps a cavall de l'esclat de la guerra. Són expressions ben clares de condemna d'aquesta guerra i de les guerres, i de gestió insistent a favor de solucions negociades. L'actitud de Joan Pau II ha suscitat un ressò ben justificat dins i fora de l'Església, encara que per desgràcia les seves exhortacions no han estat ateses ara per ara.

Després recollim un editorial de la revista *La Civiltà Cattolica*. Encara que la seva data és el novembre de 1990, pensem que conserva tota la seva actualitat de cara al futur del conflicte. Creiem que es tracta d'una anàlisi senzillament magistral i realment orientadora sobre les raons del conflicte i, per tant, del camí que caldrà seguir per a un ordre just a la regió i al món.

A continuació, i sota el títol de "Altres veus autoritzades", publiquem amplis fragments d'un encertat editorial de *L'Osservatore Romano* del primer diumenge després de l'esclat de la guerra. Com exemple de les nombroses manifestacions de l'Episcopat, hem escollit un article de l'Arquebisbe de Tarragona, Ramon Torrella. Són unes afirmacions precises, raonades que pensem que molts catòlics catalans ens conforten que hagin estat fetes pel President de la Conferència Episcopal Tarraconense.

Finalment, publiquem unes pregàries que un company ha preparat en les circumstàncies actuals, i que poden ser útils per a les comunitats i les persones.

Amb aquest opuscle, volem contribuir a la informació i a la orientació de les consciències i de l'acció dels cristians en aquest temps especialment greu que novament presideix la barbàrie repugnant de la guerra.

Dues dates negres de l'agressió. El 2 d'agost de 1990 Saddam Hussein envaïa Kuwait. El 16 de gener de 1991 les forces multinacionals, encapçalades pels Estats Units, passaven de l'embargament a la catàstrofe de la guerra. Quin serà el futur? El món d'avui té uns problemes interdependents que molts hem denunciat repetidament: la militarització de l'economia i de la política, els enormes desequilibris Nord-Sud, la crisi ecològica, la manca de respecte als drets de molts pobles, la cultura bel·licista...

Les paraules que recollim en aquestes pàgines són impuls i llum per continuar aquesta lluita cristiana per la pau obra de la justícia.

Joan Gomis
President de Justícia i Pau

2. JOAN PAU II

«LA GUERRA ÉS UNA AVENTURA SENSE RETORN»

NADAL 1990

La llum de Crist és amb les nacions turmentades de l'Orient Mitjà. Per a l'àrea del Golf, esperem amb ànsia que es dissolgui l'amenaça de les armes. Els responsables s'han de persuadir que la guerra és aventura sense retorn! Amb la raó, la paciència i el diàleg, i amb el respecte als drets inalienables dels pobles i de les persones, és possible descobrir i recórrer els camins de l'enteniment i de la pau.

La mateixa Terra Santa espera aquesta pau des de fa anys: una solució pacífica de tota la qüestió que l'afecta, una solució que atengui les legítimes expectatives del poble palestí i del que viu l'Estat d'Israel.

EXTRACTES DEL DISCURS DAVANT ELS REPRESENTANTS DIPLOMÀTICS (12.1.91)

La pau encara és possible... La guerra seria el declivi de la humanitat. Conscients dels perills que representaria una guerra en el Golf, els autèntics amics de la pau saben que aquesta és més que mai l'hora del diàleg, de la negociació i de la preminència del dret internacional.

No ens hem de resignar a la guerra

La pau obtinguda per les armes no serviria més que per a preparar noves violències

Quan un país viola les normes més elementals del dret internacional, tota la coexistència entre les nacions en resulta qüestionada. No podem acceptar que la llei del més fort sigui brutalment imposada als més dèbils.

Però l'alternativa no és la guerra

Àdhuc en el cas d'una acció militar limitada, la intervenció serà particularment mortal, sense comptar les conseqüències ecològiques, polítiques, econòmiques i estratègiques, de les quals potser no n'apreciem encara tota la seva gravetat i tot el seu abast.

El recurs a la força per una causa justa *només seria admissible si* aquest recurs fos *proporcionat* al resultat que es volgués obtenir i si es pesessin les conseqüències que, per a la supervivència de la població i del mateix planeta, tindrien les accions militars que la tecnologia moderna faria encara més devastadores

La humanitat ha d'encaminar-se cap a l'absoluta proscripció de la guerra i a cultivar la pau com un bé suprem al qual han de subordinar-se tots els programes i totes les estratègies.

(Sembla afirmar que ni tan sols una guerra justa podria ser acceptada en els nostres dies).

CARTA DEL PAPA AL PRESIDENT GEORGE BUSH

Ciutat del Vaticà, 15.1.91
Honorable George Bush
President dels Estats Units d'Amèrica
Senyor President,

Em sento constret pel deure de dirigir-me a Vostè com a líder de la Nació que està més implicada, pel que fa a personal i a equipament, en l'operació militar que actualment té lloc a la Regió del Golf.

En els dies precedents, fent-me eco dels pensaments i preocupacions de milions de persones, he subratllat les tràgiques conseqüències que tindria una guerra en aquella àrea. Desitjo ara repetir un cop més la meva ferma convicció que la guerra no pot aportar una solució adequada als problemes internacionals i que, encara que una situació injusta pogués ser momentàniament resolta, les conseqüències derivades de la guerra serien devastadores i tràgiques.

No podem dissimular que l'ús de les armes i especialment de l'armament altament sofisticat de què avui es disposa, produiria, juntament amb els sofriments i destruccions, noves i potser majors injustícies.

Estic segur, Senyor President, que, juntament amb els seus consellers, també Vostè ha sospesat tots aquests factors i que no estalviarà esforços per tal d'evitar decisions que serien irreversibles i que comportarien sofriments a milers de famílies de conciutadans seus i a tants pobles de l'Orient Mitjà.

En aquestes últimes hores, abans que es compleixi el termini establert pel Consell de Seguretat de les Nacions Unides, espero sincerament i imploro el Senyor amb fe viva, que encara pugui ser salvada la pau. Espero que, gràcies a un nou esforç d'última hora a favor del diàleg, pugui ser retornada la sobirania al poble de Kuwait i que pugui ser restablert, en aquesta àrea del Golf i en tot l'Orient Mitjà, l'ordre internacional, que és la base per a una coexistència pacífica entre els pobles.

Invoco per a Vostè abundoses benediccions de Déu, en aquests moments de greus responsabilitats davant el seu país i davant la història. Prego especialment perquè li sigui concedida la saviesa de prendre decisions que serveixin veritablement per al bé dels seus conciutadans i de tota la comunitat internacional.

Joan Pau II

CARTA DEL PAPA AL PRESIDENT SADDAM HUSSEIN

Ciutat del Vaticà, 15.1.1991

Excel·lència Saddam Hussein

President d'Iraq

Senyor President,

Estic profundament preocupat per les tràgiques conseqüències que podria tenir la situació a la regió del Golf, i sento el deure urgent d'adreçar-me a Vostè i - fent-me eco dels sentiments de milions de persones- repetir el que ja he tingut ocasió de dir en els dies i els mesos precedents.

Cap problema internacional pot ser arreglat adequadament i de manera vàlida a través de les armes i l'experiència ensenya a tota la humanitat que la guerra, a més de causar moltes víctimes, crea situacions de greu injustícia que, al seu torn, constitueixen una potent temptació per a un nou recurs a la violència.

Tots podem imaginar les tràgiques conseqüències que un conflicte armat a la regió del Golf podria comportar per a milers dels seus conciutadans, per al seu país i per a tota àrea, i fins per a tot el món.

Espero sincerament i imploro ardentment el Déu misericordiós que totes les parts implicades puguin encara trobar, en un franc i productiu diàleg, el camí per evitar aquesta catàstrofe. Es pot prendre aquest camí només si cada individu està mogut per un veritable

desig de pau i de justícia.

Tinc confiança que també Vostè, Senyor President, prendrà les decisions més apropiades i durà a terme passos coratjosos que puguin ser l'inici d'un vertader camí vers la pau. Com ja vaig dir públicament diumenge passat, una prova de disponibilitat per part seva no podria sinó reportar-li honor davant el seu estimat país, davant la regió i davant de tot el món.

En aquestes hores dramàtiques, prego perquè el Senyor l'il·lumini i li concedeixi la força de realitzar un gest generós que eviti la guerra: serà un gran pas davant la història, perquè marcarà la victòria de la justícia internacional i el triomf d'aquella pau a la qual aspiren tots els homes de bona voluntat.

Joan Pau II

PREGÀRIA DEL PAPA JOAN PAU II DAVANT LA GUERRA DEL GOLF PÈRSIC

Pronunciada en l'audiència pública del 16.1.91

Déu dels nostres pares, gran i misericordiós,
Senyor de la pau i de la vida,
Pare de tots.

Vós teniu projectes de pau i no d'aflicció,
condemneu les guerres i enfonseu l'orgull dels violents.
Vós vau enviar el vostre Fill Jesús
per anunciar la pau als de lluny i als de prop,
per reunir els homes de totes les races i de tots els pobles
en una sola família.

Escolteu el clam unànime dels vostres fills,
la súplica angoixada de tota la humanitat:
mai més la guerra, aventura sense retorn;
mai més la guerra, espiral de lluita i de violència;
mai aquesta guerra del Golf Pèrsic,
amenaça per a les criatures, al cel, a la terra i al mar.

En comunió amb Maria, la Mare de Jesús,
us supliquem encara:
parleu als cors dels responsables de la sort dels pobles,
detureu la lògica de la represàlia i de la venjança,
suggeriu amb el vostre Esperit solucions noves,
gestos generosos i d'espera pacient,
més fecunds que els precipitats venciments de la guerra.

Concediu al nostre temps dies de pau.
Mai més la guerra.
Amén.

TEXTOS DIVERSOS

L'esclat de la guerra és una greu derrota del dret internacional i de la comunitat internacional. (16.1.91)

No puc evitar referir-me una vegada més a una guerra que preocupa i causa dolor a tots.

L'enorme utilització de mitjans i d'armes fa pensar en conseqüències molt greus.

Per desgràcia és la terrible lògica de la guerra, que tendeix a implicar en el conflicte altres Estats, amenaçant de forma indiscriminada la població civil. Els deplorables bombardejos de què hem tingut notícia són una penosa confirmació del patiment de la població civil, d'una banda i de l'altra, que té el dret a ser respectada i a no ser implicada en accions militars. (Angelus, 20.1.91).

3. QUINA SOLUCIÓ A LA CRISI DEL GOLF PÈRSIC?

Editorial de La Civiltà Cattolica (17.11.90)

El passat 2 d'Agost ha esclatat la crisi del Golf Pèrsic amb la invasió de Kuwait per part del president de l'Iraq, Saddam Hussein, la tramesa immediata d'un fort contingent militar a l'Aràbia Saudita i al Golf Pèrsic per part dels Estats Units i l'embarg decretat per l'ONU contra l'Iraq. D'aquests esdeveniments, la nostra revista n'ha informat els lectors amb notable amplitud i precisió, a fi d'oferir-los els elements indispensables per fer-se'n una idea el més objectiva i el més exacta possible, cosa que no és gens fàcil donada l'extrema complexitat de la situació i, sobretot, pel fet que la cultura occidental- si exceptuem els especialistes- ho ignora quasi tot del món àrab, o bé el judica des de l'òptica de la mentalitat occidental, amb tots els errors i les falses interpretacions que això suposa. Per altra banda, la informació dels fets del Golf Pèrsic que donen els mitjans de comunicació no solament es ressent del que acabem de constatar, sinó també que les grans agències internacionals, font de quasi tota la informació d'aquests mitjans de comunicació, són totes del Primer Món. Les més importants d'aquestes agències són: Associated Press i United Press (americanes), Reuter (anglesa), France Press (francesa) i Tass (soviètica).

Voldríem, aquí, *examinar tres punts* a fi que el lector es fes una idea més exacta de la situació de l'Orient Mitjà:

- com ha nascut la crisi del Golf i quins en són els antecedents
- com ha estat i com s'ha portat durant aquests mesos i quines podrien ser les conseqüències si la crisi desemboqués en una guerra, sigui immediatament, sigui en un futur més o menys llunyà
- quins problemes pot significar per a l'avenir, perquè no es tracta d'una crisi local, sinó d'una crisi que compromet, directament o indirectament, tots els països del món, i la seva solució no pot ser militar, sinó negociada i en vistes a la creació d'un ordre internacional més just.

1. Com ha nascut, doncs, la crisi del Golf i, sobretot, per què ha nascut? Seria molt senzill dir que es tracta d'una crisi recent, deguda a la megalomania d'un nou Hitler. Es tracta, però, d'una crisi que té un origen llunyà i motius polítics tan greus i sentits fins al punt que poden fer de Saddam Hussein un punt de referència per a bona part del món àrab o musulmà.

L'origen més llunyà el podem buscar en la caiguda de l'Imperi Otomà, sancionada amb l'armistici de Mudros (3 d'octubre de 1918). Durant la primera guerra mundial, l'Imperi Otomà s'alià amb l'Imperi Central (Alemanya i Àustria-Hongria) contra Anglaterra, França i Itàlia. Era, ja, un imperi en dissolució perquè havia perdut tots els territoris que posseïa a Europa i al Nord d'Àfrica, però la derrota de l'Imperi Central el desfè definitivament. Només Turquia restà independent, mentre que els països àrabs que en formaven part van ser repartits entre francesos i anglesos, primer amb els acords secrets de Sykes-Picot el 1916 i, després, amb una sèrie d'acords internacionals, el 1920 i el 1926, mitjançant els quals aquells països van ser posats sota comandament britànic o francès per la Societat de Nacions. L'Iraq, on ja en el segle XVIII Anglaterra havia iniciat una penetració econòmica perquè es trobava a la ruta de les Índies i on els anglesos havien ocupat els dos centres principals durant la primera guerra mundial (Bagdad, l'11 de març de 1917, i Mosul, el 10 d'octubre de 1918), va ser posat sota comandament britànic. Però la insurrecció de forces nacionalistes va portar a la instauració del regne de l'Iraq, amb el rei Faysal ibn Hussein, però sota la supervisió d'un alt comissari britànic. L'Iraq conquistà de mica en mica la independència política, però va haver de cedir l'explotació del propi subsòl, ric en petroli, a companyies petrolíferes que van formar l'Iraq

Petroleum Company. El règim monàrquic va durar fins el 14 de juliol de 1953, quan els revolucionaris van destituir i assassinar el rei Faysal II.

És en aquest moment que neix la república iraquiana, animada d'un fort esperit nacionalista i antioccidental. De tota manera, el general Kassem, nacionalista, va intentar envair Kuwait - que havia estat declarat independent de la Gran Bretanya el 1961-dient que era part integrant de l'Iraq i que havia estat creat per Anglaterra per impedir a l'Iraq l'accés al Golf; després, va restablir la sobirania iraquiana sobre el subsòl de l'Iraq, va denunciar l'acord angloiraquí del 1928 i va fundar una societat petrolera de l'estat, l'Iraq National Oil Company. Poc més tard, el règim d'Iraq es va decantar cap als règims socialistes, sense interrompre encara les relacions amb els països occidentals, especialment amb França, però també amb Anglaterra i els Estats Units.

Mentrestant, dos esdeveniments van commoure tots els països de l'Orient Mitjà i, particularment, l'Iraq. El primer va ser la creació a Palestina d'un estat israelià, promesa el 1917 per la Declaració Balfour i portada a terme el 1948 per les Nacions Unides, amb la divisió de Palestina en dues zones, divisió que ni els israelians (sobretot per la qüestió de Jerusalem), ni els àrabs van acceptar. Aleshores s'inicià un període de grans enfrontaments, amb guerres sagnants. Especialment, la guerra de 1967, amb l'ocupació de Cisjordània, ha creat una situació de greu injustícia internacional que encara dura i que ha contribuït a fer créixer cada vegada més una consciència nacional, de poble, en els habitants dels territoris ocupats i en els seus conciutadans pròfugs, que esperen una pàtria. En realitat, els països àrabs veuen una amenaça a llur existència i un signe de la permanència de l'imperialisme occidental sobre el món àrab en l'estat d'Israel, que gaudeix del suport incondicional dels Estats Units.

El segon fet que ha determinat el destí del món àrab ha estat la creació del partit al-Ba'th per tres sirians, Zaki al-Arzuzi, alauita, Michel Zaki, cristià ortodox, i Salah Bitar, musulmà sunnita, estudiants a París els anys 30. Partint del principi que "és àrab qui parla àrab», sigui quina sigui la seva religió, van fundar un partit laic i unionista que es proposa crear una única nació àrab, portadora d'una missió universal, que ocupés el lloc de la "umma islamiyya", la gran comunitat musulmana de tots els creients en Allah, desapareguda junt amb l'Imperi Otomà. És un partit laic, però no antireligiós; arabista, però no antiislàmic, puix que l'Islam hi té un lloc, encara que de natura no religiosa, sinó cultural.

2. Amb aquest rerafons històric, es pot comprendre millor **la crisi del Golf**. Saddam Hussein, que va accedir al poder a l'Iraq el 1979, després que la república iraquiana passés per diversos cops d'estat sagnants, ha estat sempre un militant d'al-Ba'th i des dels primers anys de la seva presidència ha manifestat el seu propòsit d'alliberar el món àrab de la tutela occidental i de combatre els règims àrabs favorables a les potències occidentals, com l'Aràbia Saudita i les "monarquies" del Golf; i crear així un gran imperi àrab que tingués el centre a l'Iraq. No s'ha d'oblidar que aquest país ha estat durant segles el centre del món islàmic, amb el califat de les dinasties dels Umajjadi (661-750) i dels Àbbasidi (750-1258), que van fundar la capital Bagdad.

Una altra intenció manifestada per Saddam Hussein era -a més de la de combatre l'estat d'Israel- la de procurar a l'Iraq una sortida al mar, necessària també per exportar el petroli. Aquest problema va esdevenir greu quan l'Iran va resoldre en favor seu la qüestió dels límits de Shatt al-Arab, que va impedir als iraquians l'accés al port de Bassora, i Kuwait, sota l'emir al-Sabah, no va accedir a les demandes iraquianes d'una rectificació dels límits a fi d'aconseguir una sortida al mar i, més recentment, de l'arrendament de les illes Bubiyan i Warba, que controlen l'accés al Shatt al-Arab. Per apoderar-se de Shatt al-Arab, Saddam Hussein ha menat una guerra contra l'Iran durant vuit anys amb l'ajut de les potències occidentals, que l'han armat amb gran quantitat de ginyes moderníssims, ja que combatia contra l'enemic declarat

d'Occident, l'ayatollah Komeyni. Com que no ha pogut vèncer l'Iran, Saddam Hussein ha cercat de resoldre la qüestió de l'accés al Golf amb l'invasió de Kuwait el passat 2 d'agost.

Aquest fet ha provocat una reacció enorme, que probablement ni el propi Saddam Hussein s'esperava. Fins i tot abans que l'ONU es pronunciés, demanant a l'Iraq que es retirés de Kuwait i decidint l'embargament total per obligar-lo a fer-ho, han intervingut els Estats Units amb una acció militar anomenada Desert Shield, que consistia en la tramesa d'una gran flota de guerra al Golf Pèrsic, d'un contingent militar de més de 200.000 homes a la frontera entre l'Aràbia Saudita i l'Iraq i d'una flota militar aèria en els països fronterers amb l'Iraq. A aquest contingent militar dels Estats Units, s'hi han ajuntat forces militars, més o menys nombroses, d'Anglaterra, de França, d'Itàlia i d'altres països europeus, i molts països àrabs, com Egipte, el Marroc, Síria, l'Aràbia Saudita i els emirats del Golf s'han alineat, fins i tot militarment, contra l'Iraq.

Per què aquesta mobilització tan forta i general contra Saddam Hussein? L'explicació que s'ha donat és que Saddam Hussein havia violat una norma essencial del dret internacional, inscrita a la carta de l'ONU, firmada fins i tot per l'Iraq, segons la qual no és lícit que un país envaeixi o agredixi un altre país a fi de resoldre per la força un contenciós entre ambdós països. Era una explicació justa: Saddam Hussein havia comès una violació gravíssima d'ordre internacional i, per tant, era just que la comunitat internacional, representada per l'ONU, reaccionés contra el seu gest declarant nul·la a tots els efectes l'annexió i el cominés a retirar-se de Kuwait, imposant l'embargament a l'Iraq per obligar-lo a fer-ho. Fins i tot era just que l'ONU exigís als països membres de fer respectar l'embargament i que aquests possessin els mitjans per aconseguir-ho, sense recórrer, però, a mesures de naturalesa militar, que estaven condicionades a l'aprovació del Consell de Seguretat.

L'embargament semblava encara més justificat perquè Saddam Hussein no solament no demostrava cap intenció de retirar-se de Kuwait, sinó que, en contra de qualsevol sentit humanitari i de tota norma de dret internacional, retenia com a hostatges ciutadans de països occidentals, amenaçant d'emprar-los com escuts dels objectius militars i civils que poguessin ser objectiu d'atacs militars i, a més, violava greument les normes que protegeixen les ambaixades.

A la base de la mobilització general contra l'Iraq hi havia, doncs, una motivació jurídica de respecte del dret internacional, com reconeix Joan Pau II el 26 d'agost: "Al Golf Pèrsic s'ha creat una situació preocupant. Hem estat testimonis de greus violacions del dret internacional i de la carta de l'ONU, així com dels principis d'ètica que han de presidir la convivència entre els pobles". Però, hi havia només motius jurídics i ètics? Per tal de respondre a aquest interrogant crucial, seria oportú distingir l'acció de l'ONU de la d'alguns països membres, particularment dels Estats Units. Certament, l'ONU s'ha mogut per fer respectar un principi de dret i d'ètica internacionals, i en aquest sentit s'han mogut alguns països europeus, no sense ambigüitat, i han estat acusats de poc interès militar perquè havien declarat que enviaven forces militars al Golf no per fer la guerra, sinó per fer respectar l'embargament proposat per l'ONU. Tanmateix, altres països, i en primer lloc els Estats Units, no solament s'han mogut abans de la intervenció de l'ONU, sinó que han donat la impressió de voler fer respectar la decisió de l'ONU i de defensar l'Aràbia Saudita d'una invasió iraquiana, però al mateix temps de liquidar el règim del dictador iraquian, fins i tot si aquest règim és el més fort militarment i el més perillós entre els adversaris de l'Estat d'Israel. D'aquesta manera, aquests mesos s'han creuat en la qüestió del Golf dues línies d'objectius en part convergents i en part divergents.

En realitat, si només es tractés de fer respectar una norma de dret internacional, no hi hauria hagut la mobilització general d'ara. De fet, aquests últims anys hi ha hagut a tot el món violacions molt greus del dret internacional, amb l'invasió de països independents per part

d'altres països - la invasió del Tibet per part de la Xina comunista, de l'Afganistan per part de l'URSS, de Panamà per part dels Estats Units, del Líban per part de Síria i d'Israel, de Cisjordània i Gaza per part de l'Estat israelià- sense que ningú s'hagi mobilitzat contra els invasors i sense que s'hagin fet observar les decisions de l'ONU quan aquesta ha intervingut.

Per això Joan Pau II, parlant del Golf; ha recordat el Líban i Terra Santa: mentre tots els ulls estan girats al Golf, no es fa atenció al drama que es desenvolupa al Líban, on fins i tot el president siríà Hafez al-Assad, que s'ha alineat contra l'invasor Saddam Hussein, està envaint el Líban, potser amb la finalitat de fer realitat la idea de la "Gran Síria", mai abandonada del tot, amb la qual els cristians libanesos serien una petita minoria en un país de majoria islàmica, amb tot el que aquesta realitat comportaria. De la mateixa manera es fa poca atenció al que està passant a Terra Santa, on Israel domina cada vegada més els territoris ocupats de Gaza i Cisjordània, sense que els Estats Units, que ara han intervingut amb forces enormes, s'hagin mogut amb la mateixa força per al Líban i pel problema dels palestins.

3. Tot això indueix a considerar que la intervenció occidental al Golf; aprovada per alguns països àrabs, tenia uns motius jurídics i ètics, però, sobretot, els tenia econòmics i polítics.

Els motius econòmics rau en el fet que la invasió de Kuwait per part de Saddam Hussein colpeix els interessos econòmics dels Estats Units, del Japó i d'Europa, l'economia dels quals - en menor quantitat la dels Estats Units i la d'Anglaterra, que tenen fonts pròpies o bé poden importar petroli d'altres països- viu i prospera en bona part gràcies al petroli que ve dels països del Golf Pèrsic, entre els quals el mateix Kuwait ocupa un lloc rellevant. En realitat, amb l'annexió de Kuwait, l'Iraq, que ja és un gran productor de petroli, seria una potència petrolera de primer ordre, capaç de condicionar en gran manera el mercat del petroli, i no certament a favor d'Occident i menys dels Estats Units i d'Anglaterra, a causa de la vella Iraq Petroleum Company, de la qual formaven part companyies petroleres dels Estats Units i d'Anglaterra. Si l'Iraq arribés a annexionar-se els emirats del Golf i a ocupar una part de l'Aràbia Saudita, que junt amb els països de l'Orient Mitjà és la més gran productora de petroli i té tendència política filoamericana i filooccidental, seria la potència líder de l'Orient Mitjà, no solament en el camp petrolier, sinó també en el camp polític.

Aquest és el perill que s'ha volgut allunyar. En realitat, fins que Saddam Hussein no ha representat un perill polític per a Occident, se l'ha deixat fer i se l'ha ajudat militarment i econòmicament. Cap país occidental s'ha mogut quan Saddam Hussein exterminava la població kurda fins i tot amb armes químiques. També se l'ha ajudat militarment quan ha combatut un país antioccidental i antiamericà, com l'Iran, que predicava la guerra santa contra el "Satanàs" americà (segons definició del mateix Khomeyni). Ara s'ha intervingut amb un enorme desplegament militar perquè Saddam Hussein ha esdevingut una greu amenaça, ja sigui per als interessos polítics dels Estats Units, ja sigui per a aquells països àrabs que aspiren al lideratge del món àrab, com Síria i Egipte, ja sigui per a aquells països que encara tenen una estructura feudal.

Saddam Hussein posa en perill l'status quo de tot l'Orient Mitjà i constitueix un element de desestabilització greu, sigui per a l'Occident, sigui per a la classe dominant del món àrab. D'aquí la necessitat d'eliminar radicalment el perill constituït per Saddam Hussein, eliminació que no pot consistir solament en la retirada de Kuwait i amb el pagament dels danys ocasionats amb la invasió, sinó que també comporta l'eliminació del règim iraquian creat per Saddam Hussein i, eventualment, de la seva persona. Cosa que, segons diuen, només es pot aconseguir amb la guerra. És per aquest motiu que els Estats Units semblen disposats a emprar mitjans que no són diplomàtics i, per tant, pacífics. El 23 d'octubre, el president Bush va dir: "Ens hem d'enfrontar a un nou Hitler, amb un totalitarisme i una brutalitat sense

precedents en la història recent. No hi ha espai per a cap compromís mentre veiem aquest comportament: ambaixades assetjades, civils assassinats, dones violades. Ho repetiré a la resta del món: aquesta situació no pot continuar. Són crims contra la humanitat".

El raonament que fan els qui proposen la destrucció del règim de Saddam Hussein amb l'ús de la força militar és que una solució diplomàtica de la crisi que signifiqués la retirada iraquiana de Kuwait i el pagament dels danys, però al mateix temps acceptés la seva demanda d'una sortida al mar, i li concedís, amb el consentiment de Kuwait, l'ocupació de les illes Bubiyan i Warba, seria una victòria per a Saddam Hussein i el convenceria que l'agressió als països veïns "paga" en termes polítics i econòmics. Sobretot, deixaria al seu lloc un "dictador sanguinari sense escrúpols", un "nou Hitler", que esperaria la pròxima ocasió favorable per intentar de fer amb altres països - especialment amb l'enemic de sempre: la família Saud i l'Àrabia Saudita- el que ha fet amb Kuwait. I amb més motiu quan l'Àrabia Saudita té una força militar que permet a Saddam Hussein d'imposar el seu domini a l'Orient Mitjà. Si a més es vol eliminar del tot el perill d'una inestabilitat perenne a l'àrea meridional, cal acabar d'una vegada amb Saddam Hussein. I això només es pot fer amb la guerra.

4. Diguem francament que considerem **moralment inacceptable i políticament desastrosa** aquesta manera de raonar, que correspon als cànons de la Realpolitik, però no als cànons de la humanitat i de la justícia, i molt menys al simple cànon de la raó. En realitat, la guerra avui és moralment inacceptable, siguin quines siguin les raons adduïdes per justificar-la (llevat que es tracti de defensar-se d'una agressió directa).

Deixant de banda les discussions del passat sobre la "guerra justa", que avui ja no es podrien fer perquè el seu objecte - la guerra- ha canviat de naturalesa i ha esdevingut de "parcial i limitada" a "total i il·limitada" pel fet d'involucrar no solament els combatents, sinó tota la nació; no només un petit territori, sinó tot un país; no solament dues o més nacions, sinó directament o indirectament tot un planeta i ha esdevingut, per l'ús de noves armes (atòmiques, biològiques i químiques), una guerra de "destrucció massiva" que pot arribar a la destrucció de tot el planeta, afirmem que avui una guerra, per la mort de persones innocents que sempre comporta, per l'enorme destrucció de béns materials i pel perill que, començada localment i per un motiu restringit, s'estengui a tot el món, s'ha de considerar greument immoral.

És per aquest motiu que l'Església de Pau VI crida "Mai més la guerra" i amb Joan Pau II demana a Déu, a propòsit de la crisi del Golf; de "voler il·luminar els qui detenten la sort dels pobles perquè sàpiguen trobar solucions als problemes existents i faci brillar lluminosa l'estrella de la pau sobre els atribolats pobles del Golf Pèrsic". Per això, començar una guerra avui en dia és cometre un crim contra la humanitat.

D'altra banda, pensar que amb la guerra es resolen els problemes és una vella il·lusió que, de fet, ha estat sempre desmentida, però que sempre reneix, perquè hi ha qui creu que la "pròpia" guerra serà l'última i la definitiva. En realitat, no és amb la guerra, que sempre és un acte de violència i que només pot esperar com a resposta altres actes de violència i que, a més, és llavor d'altres guerres, com ens ensenya la història, sinó que és amb la justícia que es poden resoldre els conflictes, perquè a l'origen d'aquests hi ha les passions humanes d'ambició, de domini dels altres, d'avidesa de riqueses i, la majoria de vegades, hi ha situacions d'injustícia. Però no és la guerra qui pot eliminar aquestes situacions, sinó només el diàleg sincer i les transaccions honestes. La guerra, per la seva naturalesa, no resol els problemes, sinó que els aguditza i és font d'altres guerres, i és absurd pensar que enderrocar un règim o una persona pugui portar l'estabilitat a una àrea determinada si no es resolen els problemes humans i socials d'aquella àrea, perquè en el lloc del règim o del dictador abatuts en sorgiran d'altres. En realitat, l'Orient Mitjà és una àrea altament explosiva i la guerra amb l'Iraq, per la força de les

coses, pot encendre tot l'Orient Mitjà i pot propagar-se a països i regions islàmiques fora de àrea.

A propòsit d'això, cal remarcar un fet del qual es parla poc a Occident: Saddam Hussein està isolat políticament i cercat militarment, perquè té en contra seu els països occidentals i la classe dirigent d'alguns grans països àrabs, però no està isolat en el pla de la simpatia i del consens dels pobles àrabs de l'Orient Mitjà. Per això una guerra destinada a eliminar Saddam Hussein i el seu règim seria vista per les masses àrabs com un acte d'imperialisme d'Occident, destinat a humiliar el món àrab i a mantenir-lo en un estat de misèria i de subdesenvolupament. En altres paraules, la guerra contra l'Iraq per part de les superpotències occidentals llançaria oli sobre el foc de l'antioccidentalisme que plana sobre tot el món àrab, pel fet que tant al segle XIX com a la caiguda de l'Imperi Otomà els països occidentals han ocupat per la força els països àrabs i els han humiliat, sotmetent-los a llur domini i gaudint de llurs riqueses.

Aquest fet és particularment preocupant per a l'Església i per al cristianisme. De fet, l'avversió que l'imperialisme occidental suscita en el món àrab està destinat a transformar-se en aversió cap al cristianisme. Això, pel fet que per als musulmans - i els països del Golf ho són en gran majoria- no hi ha distinció entre cristianisme i Occident, i per això tot el que facin els occidentals ho fan els "cristians". Així, una guerra dels americans contra l'Iraq seria per a la gran majoria de la població del Golf Pèrsic una guerra dels cristians contra els musulmans. D'aquí la crida de Saddam Hussein, que es declara laic, a la "jihad" (guerra santa) contra els "infidels" d'Occident, la sola presència dels quals en el territori sagrat de l'Aràbia Saudita, que és "tota una mesquita", és un escàndol intolerable. És clar que un estat de guerra a l'Orient Mitjà seria greument nociu fins i tot per a l'Església i per a les seves relacions amb l'Islam. Podria interrompre el diàleg que l'Església porta a terme amb l'Islam, amb enormes dificultats, per instaurar un clima de respecte i amistat mutus i contribuir així a la comprensió i a la pau entre els pobles. Es tracta d'enderrocar el mur d'incomunicació que ha existit durant segles entre el món cristià i el món musulmà. Una guerra al Golf el pot reforçar i pot justificar als ulls dels musulmans la lluita contra els cristians del Líban i la temptativa de reduir-ne la presència.

En conclusió, sembla que hi ha motius perquè la intel·ligència humana i l'agudesia política amb mires àmplies tractin de cercar una solució per a la crisi del golf; no bèl·lica sinó diplomàtica. I això en interès de tots, tant del món àrab com del món occidental. En aquesta línia es col·loca l'Església i la Santa Seu. Ho ha afirmat clarament el 22 d'octubre mons. A. Sodano, secretari per a les relacions amb els estats, quan parlà a Nova York a la reunió de ministres d'assumptes estrangers de la Conferència per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (CSCE): "La natura religiosa de la Santa Seu la porta a posar en relleu la primacia de la pau i la necessitat de solucionar pacíficament les desavinences internacionals". Per la seva banda, Joan Pau II no es cansa de recalcar en cada ocasió la necessitat de cercar la via de la pau amb bona voluntat malgrat les dificultats.

4. ALTRES VEUS AUTORITZADES

"LA GUERRA ÉS UNA DERROTA"

No es pot caminar ignorant la història

Editorial de l'Osservatore Romano de 17.1.91

La humanitat torna a trobar-se davant el caos, les tenebres, l'horror. És el caos de la guerra; són les tenebres de la violència; és l'horror de les morts. La guerra ha prevalgut sobre els espais de diàleg i d'espera pacient, segellant així "una greu derrota del dret internacional i de la comunitat internacional" (Joan Pau II. 17.1.91). Embriaguesa de la guerra ha prevalgut sobre l'audàcia de la pau.

No es pot caminar ignorant la història. No es pot caminar tornant a posar la guerra com a factor absolut de la vida i de la vivència humana. No es pot avançar quan està obligat a comptar les víctimes innocents d'una catàstrofe que teníem el deure d'evitar per sobre de tot, i l'extensió de la qual es va fent més amenaçant a mida que passa el temps. Quants nens, quants joves, quants vells són ja víctimes de l' "orgull dels poderosos"! No es pot discórrer a través del desert que genera la guerra, mentre es va fent més llarga i més ampla la geografia de la guerra. Perquè la geografia de la guerra és la geografia de la mort. La guerra mai no ha restablert definitivament el dret; la guerra mai no ha restablert del tot el respecte de la dignitat dels homes, dels pobles, de les nacions. La guerra és, en última instància, sempre una derrota. És sempre una desfeta inútil i una mutilació del curs de la història. És una derrota fins i tot si pensem que som eventualment vencedors. Ens haurien de fer pensar dues expressions que - partint l'una d'un cor de Pare i l'altra de l'avidesa política- contenen el resultat del primer conflicte mundial d'aquest segle: "estrall inútil"; "victòria mutilada".

La guerra, avui, no pot ser més que una derrota. I voler fer la història amb la guerra significa només un bàrbar retrocés.

La veu de Joan Pau II és cada vegada més apremiant envers els senyors de la guerra: amb angoixa primer i amb amargor i tristesa després, els ha invitat "a reflexionar sobre l'extrema necessitat de fer prevaler el diàleg i la raó i de preservar la justícia i l'ordre internacional sense recórrer a la violència de les armes". I des de la proposta concreta i precisa, feta en l'Angelus del 13 de gener, fins al crit del 17 de gener de "fer comprendre l'horror de tot el que està succeint" el primer dia de la guerra, la veu del Papa ha reflectit la consciència de la gent, la consciència dels pobles, la consciència de la història.

Però aquesta veu molesta i es busca d'atenuar-la i d'enfosquir-la. Enfront de l'elogi de les que algú ha dit "regles del joc" i enfront de la cínica eventualitat que és necessària alguna víctima per al respecte d'aquesta regla, no es vol dir - i no s'ha dit- que "l'inici d'aquesta guerra sigui una derrota". Una derrota enfront de la història que vol continuar caminant amb estupor cap al 2000.

Hem de dir amb fermesa que si la guerra fa por, fa també por aquest cor de consens bèl·lic, aquesta eufòria que sembla tornar a temps i a règims que creïem definitivament superats.

Què n'és de lluny, en alguns, la pau com a estat d'ànim!

ÉS URGENT RESTABLIR LA PAU!

Ramon Torrella i Cascante, Arquebisbe de Tarragona i Primat

Hem passat dies d'angoixa davant del terrible interrogant: guerra o pau? El dia fatídic fou el dia 15. Després la incògnita del dia i de l'hora. Finalment la nit del 16 al 17 va esclatar la

guerra. Dissortadament, no ha estat escoltada ni la veu de la raó ni la veu de tota la humanitat, que no vol la guerra. Una vegada més, s'ha constatat la fragilitat de la pau.

Dins d'aquesta tràgica realitat de la guerra, em semblen oportunes unes reflexions. En primer lloc, seguint l'ensenyament de l'Església, hem de recordar que és totalment inacceptable l'antiga afirmació: "si vols la pau, prepara la guerra".

El Concili Vaticà II va parlar sobre la guerra moderna amb paraules molt clares: "Tota acció bèl·lica que tendeix a destruir indistintament ciutats senceres o grans regions amb els seus habitants és un crim contra Déu i contra el mateix home, un crim que hom ha de condemnar amb fermesa i sense cap vacil·lació" (Gaudium et Spes, n.80).

El perill de la guerra moderna - afegeix el Concili- pot impulsar les voluntats dels homes a unes decisions esgarrifosament horribles. En aquest mateix sentit, abans del dia 15, Joan Pau II va fer una greu advertència: "La guerra és una aventura sense retorn".

En el context actual, no es pot parlar de "guerra justa" i fins i tot el dret de legítima defensa no es pot afirmar sense serioses limitacions.

La pau no serà estable ni autèntica si només és el resultat de l'equilibri d'armaments o de la por mútua. Tot el contrari, la pau s'ha de fonamentar en la confiança.

És necessari tot un canvi de mentalitat. Els governants s'han de decidir definitivament a frenar la cursa d'armaments i a acabar d'una vegada la fabricació d'armes, perquè si es fabriquen, es vendran i es faran servir per a una altra guerra.

Cal també promoure una veritable educació per la pau i una educació per a la vida internacional. Així com s'accepta que en un país ningú no pot prendre's la justícia pel seu compte, també s'ha d'estar convençut que cap nació no pot emprendre una acció violenta contra una altra.

Si acceptem que tots els homes som iguals i que tots som germans, també hem de reconèixer la igualtat de tots els pobles. Això planteja la necessitat de "refer" l'ordre jurídic i econòmic internacional i de superar decididament el desequilibri creixent entre els països del Nord i els països del Sud.

La trista i deplorable experiència d'aquesta guerra ens ha de portar a una nova visió del nostre planeta, on tothom, persones i pobles, s'hi ha de sentir com a membres d'una mateixa família.

Només es podrà restablir una pau autèntica i estable si es reconstrueix la justícia, la llibertat i la solidaritat entre tots els pobles.

(Diari de Tarragona, 20.1.91)

5. PREGÀRIA UNIVERSAL PER LA PAU

Moguts per l'Esperit de Crist que ens impulsa a no cessar de pregar per la pau en el món, invoquem el nostre Pare del cel, que estima entranyablement tot el que Ell ha creat

- Pare, us preguem per l'Església:
feu-la valenta a proclamar la veritat, i que la vivència de la caritat la transformi en llavor de justícia i de fraternitat entre els homes. Preguem.
- Pare, us preguem pels governants dels països en guerra, especialment per l'Iraq i els Estats Units d'Amèrica:
que bandejant l'orgull, la rivalitat i els interessos egoistes, cerquin la pau, reparin les injustícies i estableixin un diàleg fructífer en bé de l'ordre internacional. Preguem.
- Pare, volem tenir ben presents les persones que ja estan patint en la pròpia carn la mort, les ferides, la destrucció, i els sofriments de la guerra:
tinguem compassió de tots aquests germans nostres, consoleu la seva aflicció i desvetlleu la solidaritat del nostre món amb els qui han de patir les conseqüències de la violència. Preguem.
- Pare, us preguem per l'Organització de les Nacions Unides i per tots els qui poden influir perquè s'acabi la violència:
que afavoreixin un diàleg que aturi la guerra, restauri la sobirania de Kuwait i busqui solucions justes per al poble palestí. Preguem.
- Pare, us encomanem totes les associacions i moviments que arreu del món treballen per la pau i per aconseguir una relació equilibrada amb la natura:
que no defalleixin en la tasca de col·laborar amb el vostre projecte creador de vida i de felicitat per a tots. Preguem.
- Pare, us preguem per tots nosaltres:
tingueu pietat de les nostres inconseqüències i passivitats, doneu-nos un cor solidari amb tots els sofriments dels nostres germans, i ajudeu-nos a portar a terme iniciatives de pau segons la vostra voluntat. Preguem.

ORACIÓ

Pare ple de bondat, Vós teniu projectes de pau i no d'aflicció, condemneu les guerres i enfonseu l'orgull dels violents. Escolteu les nostres peticions, allunyeu de nosaltres el flagell de la guerra i concediu al nostre temps la vostra pau. Per Crist Senyor nostre. Amén.

© *Cristianisme i Justícia*, Roger de Llúria 13, 08010 Barcelona
Telf: 93 317 23 38; Fax: 93 317 10 94;
correu-e: espinal@redestb.es; <http://www.fespinal.com>
gener 1991